

zacakok előtt. A hatalmas Róma, mely hazafiságára és legyőzhetlenségére oly büszke vala, pénzért vásárolt békét a barbároktól s fia egyidőben annyira megvesztethető volt, hogy Massinissának így kellett felkiáltani: „eladó város, csak vevője akadjon.”

Nem a Krupp, nem az Uchatius ágyuk, nem az annyiféle mechanizmussal készült fegyverek döntik el a harc szerencsét, hanem a jó és vastag erszények. „Az utolsó ezüstforint az a mi nyer” — mondá XIV. Lajos, az egyesültekkel való harcáról.

A tudomány, az önmivelé sokszorosítja az élet kényelmeit, tiszteletet, elismerést szerez számunkra, de a pénz azon varázserő, mely által mindezeknek birtokába jutunk. A Solon és Lykurgus törvényei elzárták a vagyonlalanokat az államiügylet vezetéstől s pl. Amerikában ma is önálló véleménynyel csak az bir, ki néhány ezer birtokában van, mert a szegények nem tartják magukat jogosultaknak arra, hogy a „lelkismeret fényűzésével” kacérkodjanak. Hány fényes tehetség tereltek félre ezáltal valódi rendeltetésétől és gátlattatik meg kifejlődésében.

De a mily szükséges a pénz arra, hogy ennek segítségével magunknak jólétet biztosítsunk, értelmünket kivéve, adhatási képességünk gyarapítsuk, ép oly káros lehet egész életünkre, ha feledjük a célt az eszközökért, ha nagyobb fontosságot tulajdonítunk, magának a pénznek mint azon tárgyaknak, melyek ez által szerelhetők meg.

S pedig hányan vannak napjainkban, kik gyűjűk halomra a pénzt, nem ügyelve; ha ugyan még van — lelkiismeretük intő szótára. Én részemről azt hiszem, hogy a szorgalmas munka által gyűjtött pénz több örömet nyújt gyűjtőjének, mint az, mely mások romlása, rászédése, kijátszása által jutott zúszár gazdája zsebeibe. Az a 30—40—50—60 száztóligen kövérítheti a hitelező erszényét, de célhoz ritkán vezet. „Eb szerzemény kutyául veszt” — mondja igen helyesen a magyar példabeszéd. „A biztos tíz száztól — mond egy angol nemzetgazdász — biztosítja a tőke alkalmazását bárhol.” Biztos 20%, élénk készséget fog költeni. Ötven percent biztos vakmerőséget. Száz percent készség fogja tenni arra, hogy minden emberi törvényt lábál tapodjon.

Hárószáz percent és nincs bűn, mely gondolkozóba ejtendő, sem kockázatás, melyet ne tenne, tulajdonosa felakasztását sem véve ki.”

Nem elemi csapások, nem háboru, nem az állami terhek fognak minket elbuktatni, hanem azon szakkaru polyp — az uszora — mely szorit, kinoz, melytől betegek vagyunk, melynek üzjeti nem lelkesítheti a hazaszeretet lángja, midőn nevezeti életünkön minden 60 százalékjával egy új sebet vé.

Boldog kit az adósság gondolata nem gyűrtö, mert az adósság életet rövidít. „Mily jó meleg azon kabát, melynek a szabó nyújtja zsebében van! Mily szép azon kalap, mely nem ledi egy adósnak a fejét. Az adósságment ember legyen bár kabátja faldos, caizmája ropedezett, kalapja lyukas, mégis a szabósság fia és független, szabad, mint a feje felett éneklő pacirta; de az adós, bármily kifogástalan öltözetben járjon is, mi egyéb, mint egy szabadon bocsátott rabszolga, kit hitelezője minden percben járomba lohat.

Azon bajok, melyek az életet gyakran oly keserűvé teszik rendszerint a pénz túlságos sokra becsüldése, vagy ellenkezőleg megvetésből származnak. Bukásunkat pedig legtöbbször a rossz gazdálkodás és a pénzszerszésében az eszközök helytelen megválasztása idézi elő. Ha mindenki csak egy irányban működnék s nem csapnát más térre, hamarabb boldogulna.

Sokan egyszerű, hirtelen akarnak pénzhez jutni, speculálnak, nyereszkeskednek s az a mi leghamarabb tönkre teszi.

Hányan találják kellemesnek a kártyázás szobák dolos légét? Mily élvezetesnek mondják a kártyaszélok „gusztál”-ását Hanem ez élvezetet mily drágán kell sokszor megvásárolni! Hadd teljék örömtük benne. Ne bántuk őket!

How is vannak csak a speculátorok megénekelve?

Hétfőn papirokat vevék,
Több milliót kedden nyerek,
Szerdén házat vevék nagyot,
Csütörtökön meg fogatot,
Még pénteken nagy bált adék:
És szombaton koldus valék.

Hanem hiszen hát gyakran éppen a bukások riasztanak el más embert az eszélytelen üzérkedések és vállalatoktól. „Két rabló egy akasztófa mellett haladván el, az egyik felkiáltott: „Miadó pompás mesterség volna ez a miénk, ha akasztófák nem volnának!” „Halgass te tökfűkő — mond a másik — az akasztófa a mi művünk; mert ha akasztófa nem volna, minden ember rabló lenne.” Így van ez igen gyakran. A példák és nehézségek sokakat visszariasztanak az eszélytelen üzletől.

A speculatio következménye a napjainkban annyira lábra kapott vagyonhajtászat a házasság kötésűnél. Minden fiatal ember, kin a nőszülhettség kór erőt vett, olyan nőre igyekszik személtetni, kinek pár ezerecskéje van. A nő tehát lesz egy eszköz, egy közvetítő, kinek akaratától függ, hogy a fiatal embert nehányszori szépelgésért jól megfizesse. Hej! a régi időkben nem voltak ilyen eladhatók a férfiak. Mert, hogy most nem a leány, hanem a férfi az eladó, azt mindenki belátja. Keleten ma is, ha valaki egy leányt el akar venni, kell hogy a szülőknek bizonyos összeget fizessen. De másfelől a nő is megnézi ám, hogy kihez megy. Vagy helyette megnézi a papa, a mama, kik aztán okos észsel kifundálják, hogy ehez a fiatal emberhez mehet, vagy nem mehet a leány; mehet, mert az illető jó családból való, van ökre, lova, gazdasága, nem ugyan a legjobb állapotban, de majd csak együtt megnnek valamine; nem mehet, mert az illető csak

olyan egyszerű származásu, igaz, hogy esze van, de nincs oly állapotban jelenleg, hogy a leányt kényelemben tarthassa. Sokan meg, hogy „a birtok ne osszolon el” rokott, rokonnal erőszakolnak össze. Es ez a legátkosabb mindenek között. Hogy miért, azt e helyen kifejtetni nem feladatom.

Az egyszerű falusi legény okorábban cselekszik. Ő mindig megelőgezik a szomszéd Juliskájával, ki neki a szó valódi értelmében „feleség” lesz.

A házassági speculatio különben legerjedtebb Angolországban. Ezek legnagyobb dívatban rendezsrint januarius és júliusban vannak. Ekkor szoktak rendszerint az államadósság kamatai kiosztatni. A nyüzgő nép közt megjelennek a gavallér állambitezők, kik tisztességes öltözöt és tartózkodó modoruk által azonnal feltűnnek. Közűk pedig a nők olyan számmal, ha nem többen vannak. A nők közt felismerhetők az özvegyek fekete öltönyük s különös alaku főkötűjük által; némelyek még elég fiatalok és csinosak és kamataik igen könnyen szerezhetének meg udvarlót is; mások vének, kiaszottak, sárgák, de reményteljesek. Némely nő leányával együtt jelenik meg, hogy egy kis tiszta örömben ezt is részesítse. Az ily dolgot nevezik aztán az angolok a pénzköltészetének. Hogy aztán a hitelezők egy más markát igen gyakran szemügyre veszik, az már a dolog természetéből könnyen kimagyarázható.

Jobb a folytonos munka, még ha szegények vagyunk is, mint a hirtelen való meggazdagodás. „Mi a szegénység — mond Jean Paul — hogy az ember sopánkodjék felte? Csak annyi, mint a kis leány fájdalma, midőn fülcimpáját szurják keresztül, hogy drága ékszer akasszauak a sebbe.” A munkától pedig sohasem kell visszariadni, ha ezáltal szükségünkre segítethetünk. „A legcsufabb mesterségeknek is — mond Douglass Jerold — megvannak a maguk gyönyörtől pillanatai. Teszem, ha sirásod vagy hóhér volnék, nagy örömmel szolgálnék bizonyos embereknek.”

„A túlságos vagyon bíráss, mint Baoum mondja, csak annyiban jó, hogy ezáltal az ember gyakorolhatja adhatási képességét.” Bármely gazdag legyen valaki se nem elhítk, se nem íhatik, se többet nem fogyasztat az élet kelleméből mint más ember.

Valakit megkérdeztek, hogy hajlandó lenne-e John Jakob Astor vagyonára, mely mintegy 20 millió forint goudot viselni pusztá élelem és ruházattal. „Bolondusk tart engem az ur? volt az ellen kérdés. Hisz — mond a másik — Astor ur sem kap többet, hogy gonjták viseli, mert egyebek mások javára vannak. Igen de övé évenként egy félmillió jutvelem.” „Helyes, csak hogy ezen jóvedelmével nem telt egyebet, minthogy rakházakat, hajókat építtessen, vagy kikölcsönözze másoknak.”

Bukásunk egyik főoka napjainkban a túlságosan lábra kapott dívat hajlászát s az ezzel járó eszélytelen költekezés. Mem mondom én, hogy a kinek módja van ne áldozzon az élet kényelméért, nem mondom én, hogy egy tegey, mint ama bizonyos gróf, kinek 8 millió forint jóvedelme volt, de azért kabátjáról egy gomb leszakadván, leszállt lováról és utját csak akkor folytatta, midőn megtalálta a gombot, sem azt, hogy a pénz kedvéért gyertya végeket gyűjtünk: hanem csak azt, hogy annyit költsünk, mennyi zsebünkbeli telik. Ne tegyünk ugy, mint a Balázs Sándor vidéki tensusra, ki panaszokdiki erre a koldus világra és szűdja a szegénységét. Aztán bevallja, hogy ő bizony 300 forintot vett fel kölcsön, hogy nejenek és leányainak csipkéket és divatos köntösnek valót vegyen. S mikor aztán mondják, hogy kár ennyit áldozni a pusztá látszattól, haragosan felkiált: „hát azt gondolják, hogy az én leányaim alábbvalók mint a másé!”

Hiában — mondja egy jeles író — a fiatal ügyvéd, vagy kereskedő, vagy mesterember nem elégszik meg azzal, hogy életét azon egyszerű modorban kezdje, mint apja tévé, s hogy kényelmeit a szerint gyarapítsa, a mint e jóvedelme üvékszik, hanem neki kezdettől fogva „a” kell élni, mint a hivatásbeli veteránok élnek. Házbére, butorai, díszítése, asztala; szolgálat, ruházat, színházi jegyek, hangversenyek, felolvasások, bérkocsik, azon kiadások, melyeket Charles Lamb érneys vétkeinknek nevez, mint a doháuzás „drága udvariasokdások”, mind túl vannak jóvedelmén. Az eredmény az, hogy adósságra keveredik, azokban kínlódik, kérészbe esik, üzletét roszul kezeli, vagy dolgát roszul végzi s végre több havi vagy évi botorkálás, cihelődés és haszontalan erőlködés után a kikerülhetlen csúf meresztvén szemet rál, elbukik az adósságok súlyos terhe alatt, midőn a függöny legördül s „A látszat fenntartása” című nyomorult darab véget ér.

Könyveket lehetne a pénzről írni, de én ezuttal, már tán túlságosan is igénybe vett figyelmelet tovább fárasszani nem akarom. Bezárom felolvasásomat Halliburton ezen szavaival: „Senkiesem gazdag, kinek kiadásai meghaladják jóvedelmét, és senkiesem szegény, ki kevesebbet költ mint keres.”

Dr. Szász István.

M e g h í v á s .

A „házi ipar-egyesület” központi választmányá 1877. évi március 24-én d. e. 10 óraker Sepsz Szent-Györgyön (a megye házáján) rendes ülést tart, melyre a választmány t. c. tagjait ezennel meghívom és teljes számmal megjeleneni annnyival is inkább kérem, minthogy a felügyelő miniszteri biztos ur is itt leend s a fonnoda tárgyában fontos kérdések fogják a tanácskozás tárgyat képezni.

Kelt Sepsz-Szgyörgyön, 1877. márc. 8-án.
Szentiványi Gyula, egyleti elnök.

N y i l t k é r d é s

ügyvéd Veress Gyula urhoz.

A tüzöltő-egylet közgyűlése önnök, mint az egylet pénztárnokának többször meghagyta, hogy az egylet bevételei, kiadásairól a számadást terjessze elő s hozza nyilvánosságra.

Miert nem tette? Vagy azt hiszi a tisztelt ügyvéd ur, hogy e város közönségének, mely ez egylet érdekében annyit áldozott, nincs jogában a számadás miképp állásáról s az egylet ügyeiről tudomást venni?!

E becnes lap utján választát várja

egy tüzöltő.

Legujabb.

Berlin, márc. 6. A „Nat. Ztg.” értesülése szerint Szt. Péterváron azon nézet felé hajlanak, hogy a porta meg fogja adni a kívánt engedményeket. Eddig ugyanis azon szilárd hitben éltek a törökök, hogy az Oroszország elleni háboruban sikerül szövetségre szert tenniök, de Salisbury, ki Konstantinápolyban jó barátjává lett Oroszországnak, szétrombolta a porta utolsó reményeit is ez irányban. Konstantinápolyban Abdul-Aziz elmozdítása óta a legnagyobb zavar uralkodik, az állam inog. Oroszország kerülő a háborút, de ha kell, erélylen fogja azt megindítani az európai hatalmak jóakaró semlegessége mellett.

KÖZGAZDASÁG.

Mely mesterséges takarmány volna Erdélyben termesztendő?

Hogy nekünk erdélyi gazdáknak elegendő takarmányuk még sincsen, azt tavasszal udvarainkon árnyékképp lézengő marháink bizonyítják; hogy elegendő trágyánk sincsen, azt láthatjuk cérna vastagságu szalmánkon és 3—4 centiméter hosszúságu, alig egy néhány apró szemet tartalmazó kalászaikon. Ha tehát azt akarjuk, hogy állataink jobbakk legyenek, ha azt akarjuk, hogy vetésünk erőteljes legyen és nagyobb hozamot adjon: természetünk több mesterséges takarmányt. Kérdik talán, hogy a sok takarmányfélék közül melyiket termesztük? azt is megmondom.

Erdélyben csaknem általában sikerrel termesztünk lucernát, lóherét és baltacimet. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy más takarmányt is ne termesztünk; de főtakarmányunk a különböző helyi viszonyok szerint egyike a három megnevezett takarmányoknak bizonyosan jó sikerrel termesztendő. Mellék vagy póttakarmányunk vethetjük a búkkönyvet, tengerit és guano növények közül a répát, sőt nem egy helyen haszonnal termesztendő volna, p. o. ősi vetésbe vetve, a murok is.

A lucerna a legkorábbi zöld takarmány, nálunk is néha már aprilis hóban kaszálható; tehát olyan időben, mikor még a roszon kívül más zöld takarmányval nem rendelkezünk; előnye az is, hogy késő őszig folyton nő. Kaszálható a talaj és időjárás szerint egy évben három-négyezzer és kedvező körülmények mellett ötször is, mint zöld takarmány minden este a legbecesebb, mert tápereje nagy és az állatok általában igen kedvelik. Lovakkal étetve, a zabot pótolja, a tehenek lucernától jobban tejelnek, felaprítva és korppával keverve a sertések előhizalására igen alkalmas. Ha jó takarmányt akarunk nyerni, akkor kaszáljuk a lucernát a midőn virágozni kezd, mert későn kaszálva fás lesz és jószágából veszt.

A lucerna csaknem minden talajban sikerül, csak ne legyen vizes, mentől mélyebb és jobb azonban a talaj, annál jobban díszlik is. A homokos talajban is, ha az altalaj át nem eresztő és a növény elegendő nedvességet talál, még sikerrel termesztendő. Mentől jobb a talaj és mentől egyenletesebben volt kikelve, annál hosszabb ideig tart. Vetése történetik őszel őszi vetésbe, vagy tavasszal őszi vagy tavaszi vetésbe, vagy védőnövény nélkül is. Ha őszii vetésbe őszel akarunk vetni, akkor iparkodunk kell a vetést korán megejteni, hogy a lucerna még a tél beállta előtt megerősödjék; tavasszal őszi vagy tavaszi vetésbe a korábbi vetés szintén ajánlható, ilyenkor a földnek téli nyirkossága még megelvény, a mag csakhamar csirázni fog. Legelőszertűbb azonban a lucernát tavaszi vetésbe vetni, de a védőnövényt nem hagyja megérni, hanem a mint fejtét kezdű hűnyni, takarmányunk lekaszálni; így a gyenge lucerna levegőt és napot nyer akkor, a mikor erre legnagyobb szüksége van. Alátakarása a lucernának legjobban töviskoronával eszközölhető. Egy 1600 négyz. öles holdra 14—16 kgr. mag szükségesletetik.

Az első két évben célszerű a lucernát minél gyakrabban lekaszálni; ezáltal gyökere erősödik. Harmadik évben ércet istállótrágyával vagy kevert trágyával (composztal) téiben megtrágyázandó. Tavasszal a trágya még jobban eloszlik és annak szalmás része a boronával összehuzatik, mely aztán a lucernáról eltávolítandó. Akár trágyáza volt a lucerna, akár nem, boronálása minden tavaszon ismétlendő.

A vörös lóheré szintén igen becnes nyári és téli takarmány. A lóheré nem tart oly sokáig mint a lucerna, hanem csak két és legfeljebb három évi. Vetése ugy történik, mint a lucernáé. Ha tavaszi védőnövénybe p. o. árpába vetjük, akkor ha a talaj száraz, azonnal az árpa után vetendő; ha a talaj elég nedvességgel bír, akkor az árpavetés után 7—8 napra is vethetjük és tövisboronával altakarjuk. Kaszálása akkor áll be, a midőn virágozni kezd.

(Vége következik.)